

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра \_\_\_\_\_ **БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ** \_\_\_\_\_  
(найменування кафедри)

**РЕФЕРАТ**  
**кваліфікаційної роботи**  
**на здобуття освітнього ступеня магістра**  
зі спеціальності \_\_ 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» \_\_\_\_  
(шифр та найменування спеціальності)  
за магістерською програмою професійного спрямування  
\_\_\_\_\_ «Управління діяльністю банків на фінансовому ринку» \_\_\_\_\_  
(назва магістерської програми)

на тему: «Система кредитування банками фізичних осіб у сучасних  
умовах»

**Виконавець:**

студент \_\_ 6 \_\_ КУРСУ Кредитно-  
економічного \_ факультету  
\_\_ Брит А.В. \_\_\_\_  
(прізвище, ім'я, по батькові) \_\_\_\_\_ /підпис/

**Науковий керівник:**

Канд. .ек. наук, доцент \_\_\_\_  
(науковий ступінь, вчене звання)  
\_\_ Тарасевич Н.В. \_\_\_\_  
(прізвище, ім'я, по батькові) \_\_\_\_\_ /підпис/

## ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

**Актуальність теми** \_ У сучасній економіці кредит є одним з основних умов і передумовою економічного розвитку держави, а також важливою і невід'ємною частиною економічного зростання. Все це обумовлює розвиток системи кредитування фізичних осіб. Сегмент кредитування фізичних осіб у сучасних умовах є одним з найбільш динамічних на ринку банківських продуктів та послуг. Однак жорсткі умови міжбанківської конкуренції на ринку кредитування фізичних осіб змушують банки шукати шляхи підвищення ефективності кредитування і забезпечення його привабливості для населення. Цей процес вимагає не тільки значних інвестицій, розгалуженої мережі відділень банків, сучасних банківських технологій, а й глибокого знання учасниками фінансового ринку основ кредитних відносин, розуміння сутності і ролі кредитування фізичних осіб у самій системі кредитних відносин.

Кредитування фізичних осіб поширене в усіх країнах світу, є запорукою соціальної та економічної стабільності, сприяє реалізації основних напрямків державної політики.\_\_\_\_\_

**Мета дослідження** \_ дослідження системи банківського кредитування фізичних осіб в сучасних умовах та пропозиція напрямків її удосконалення.\_\_\_\_

### **Завдання дослідження:**

- визначити сутність, принципи кредитування фізичних осіб, фактори, що його визначають ;
- охарактеризувати систему кредитування фізичних осіб;
- розглянути види позичок, які надаються фізичним особам;
- провести аналіз сучасних тенденцій кредитування фізичних осіб в Україні;
- дослідити процес кредитування фізичних осіб у банку-лідері кредитного роздрібного ринку;
- виявити проблеми розвитку кредитування фізичних осіб;
- розробити пропозиції щодо удосконалення системи кредитування клієнтів – фізичних осіб.

**Об'єкт дослідження**\_\_\_\_є процес управління кредитною діяльністю банку \_\_\_\_\_

**Предмет дослідження**\_ є методичне та організаційне забезпечення кредитування фізичних осіб.\_\_\_\_\_

**Методи дослідження** \_\_ структурно-логічний аналіз (при побудові структури роботи); аналіз, синтез, системна оцінка (при з'ясуванні понять); метод групувань; метод економічного аналізу (при оцінці динаміки та структури показників кредитної діяльності банку); метод графічного аналізу (для сприйняття показників діяльності банку); конкретизація, порівняння тощо.

**Інформаційна база дослідження** — становлять нормативні та законодавчі акти, офіційні матеріали, підручники, навчальні посібники, статті з періодичних видань, статистичні дані НБУ, фінансова звітність та внутрішні нормативні документи ПАТ «Приватбанк».

**Структура та обсяг роботи.** Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (\_\_60\_\_ найменувань) та \_1\_\_ додатку. Загальний обсяг роботи становить \_104\_\_ сторінки. Основний зміст викладено на \_98\_\_ сторінках. Робота містить \_\_26\_\_ таблиць, \_4\_\_ рисунків.

**Публікації.** За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 2 статті:

1. Збірник наукових праць *«Науковий вісник»*. Тема: «Основні тенденції банківського кредитування фізичних осіб в Україні»
2. Вісник *«Економіка та суспільство»* (Випуск № 19. Грудень 2018 р.). Тема: «Особливості роздрібного банківського кредитування у сучасних умовах»

## ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ»** розглянуто теоретичні аспекти формування системи кредитування фізичних осіб банками. Питання визначення сутності кредиту фізичним особам є дискусійним у сучасній науковій літературі. Існує багато думок щодо визначення цього поняття. Кредитування фізичних осіб - це процес руху позиченої вартості між кредитором і позичальником - фізичною особою на основі базових принципів кредитування (терміновість, зворотність, платність, забезпеченість, цільовий характер, диференційованість кредитів) з метою задоволення непродуктивних (споживчих та інвестиційних) потреб позичальника.

Надано визначення системи кредитування як сукупності суб'єктів, об'єктів, принципів, форм і методів кредитування фізичних осіб, а також інструментів державного регулювання даної сфери. Система кредитування містить перелік елементів, які можна класифікувати по значенню елемента, напряму кредитної діяльності. При цьому серед елементів виділяють базові та стратегічні; серед напрямів кредитної діяльності виділяють технологічні, управляючі та організаційні

Кредити, які надаються банками фізичним особам, можна класифікувати за різними ознаками, а саме за строком надання, за сферами спрямування, за кількістю кредиторів, за методами надання, за способом повернення, за ступенем ризику, за характером сплати відсотків, за способом сплати процента.

Оцінка вітчизняного досвіду особливостей участі банків у кредитних правовідносинах дозволила виявити спеціальні принципи регулювання банківського кредитування фізичних осіб: захист прав кредиторів;

кредитоспроможність позичальника; забезпечення банківського кредиту; мінімізація кредитних ризиків банку; цільове використання банківського кредиту; прибутковість кредитних операцій банку; відповідальність позичальника за повернення кредиту.

У другому розділі «СУЧАСНИЙ СТАН СИСТЕМИ КРЕДИТУВАННЯ БАНКАМИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ» проаналізовано кредитний портфель банківської системи України. Визначено, що вітчизняні банки за період з 2015-2018 рр. зменшили обсяг чистих наданих кредитів на 39,6%, в тому числі за кредитами юридичних осіб – на 41,1% кредитами фізичних осіб – на 31,8%. Банки переважно орієнтовані на оптовий сегмент кредитування, поступово збільшуючи напрямок на роздрібного клієнта, особливо за результатами 2018 року. При цьому слід відмітити значне погіршення якості кредитного портфелю банків України. Сегмент роздрібного кредитування є пріоритетним для банків.

Кредитування фізичних осіб детально розглянуто за матеріалами ПАТ «Приватбанк». Банк в значній мірі утратив пріоритетність сфери кредитування, кредитний портфель банку мав загальну негативну тенденцію до скорочення кредитування підприємств впродовж всього періоду дослідження. Обсяг кредитів, наданих фізичним особам у цілому за період поступово збільшувався на 31,1%. ПАТ «Приватбанк» впродовж важкого періоду не призупинив кредитування, переорієнтував фінансові ресурси на роздрібний сектор.

У ПАТ «Приватбанк» відсутня суттєва клієнтська диверсифікація кредитного портфеля, банк орієнтований на роздрібного клієнта як у залученні фінансових ресурсів, так і у їх розміщенні. Пріоритетними напрямками розвитку кредитних продуктів та програм для роздрібного бізнесу банку залишались позики за кредитними картками та збільшення такого напрямку діяльності банку як споживче кредитування фізичних осіб.

Темп зростання резервів під знецінення кредитного портфеля (у 9,2 разів) значно перевищує темп зростання кредитного портфелю (+31,2%), що свідчить про погіршення якості кредитного портфеля в цілому за період. Але банк здійснював виважену кредитну політику, проводячи кредитні операції, які класифікуються як операції з мінімальним та помірним ризиком та продовжував працювати з негативно класифікованою заборгованістю різноманітними шляхами. Незважаючи на складні наслідки фінансово-економічної кризи, ПАТ «Приватбанк» продовжував здійснювати фінансування поточних потреб населення з використанням власної ресурсної бази у вигляді депозитів фізичних осіб.

У третьому розділі «ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ» визначено основні проблеми банків в процесі роздрібного кредитування, а саме: обмежена кількість кредитних продуктів; низька інформованість про можливості та умови надання кредитів; високий ризик неповернення кредиту окремими категоріями фізичних осіб; інформаційна закритість системи нарахування платежів за користування

кредитом. Методи роботи з проблемною заборгованістю можна поділити на внутрішні і зовнішні.

Розроблена економетрична модель, що описує залежність обсягу кредитного портфеля банків від факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. Отриманий результат – незначущість зовнішніх факторів при одночасному сильному кореляційному зв'язку чинників, зовнішніх по відношенню до банків, і обсягів їх роздрібних кредитних портфелів, - може бути пояснений необхідністю функціонування вітчизняних банківських установ в умовах невизначеності економічної ситуації в країні, і тому орієнтацією в прийнятті рішень на ситуацію, що склалася одночасно як в економіці, так і в самій установі.

## ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Запропоновано шляхи вдосконалення процесу кредитування фізичних осіб: створення єдиного кредитного бюро з іншими банками, використання інформації Кредитного бюро, аналіз інформації по непогашених кредитах; скасування штрафів для позичальників з позитивною кредитною історією; співпраця з кредитними брокерами для отримання додаткових доходів; впровадження нових цільових кредитних продуктів в сегменті споживчих кредитів і одночасна розробка нових депозитних продуктів, здатних забезпечити необхідний приріст ресурсної бази для розміщення в новий кредитний продукт; більш розширена сегментація клієнтів.
2. Розвиток кредитування фізичних осіб в Україні має бути спрямований на рішення наступних наступні завдань:
  - удосконалення нормативно-правової бази у сфері кредитування фізичних осіб;
  - здешевлення роздрібних кредитів шляхом прив'язки відсоткової ставки за ними до облікової ставки НБУ;
  - комплексний підхід до оцінки кредитоспроможності потенційних позичальників із застосування скоринг-систем, що спростить процедури отримання кредиту;
  - забезпечення повноцінного функціонування всеукраїнського бюро кредитних історій, у якому мають бути сконцентровані дані про усіх потенційних позичальників;
  - створення регіональних рейтингових агентств, які б концентрували інформацію про всіх потенційних позичальників;
  - використання в банківських установах колегіального методу авторизації кредиту, який забезпечує більш детальний контроль за наданням кредитів;
  - активне використання маркетингових технологій для забезпечення зростання обсягів споживчого кредитування, вияву потреб населення в нових видах кредитів.

## АНОТАЦІЯ

Брит А.В. «Система кредитування банками фізичних осіб у сучасних умовах»,  
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності  
072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською  
програмою «Управління діяльністю банків на фінансовому ринку».  
Одеський Національний Економічний Університет  
м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес управління кредитною діяльністю банку.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти банківського кредитування фізичних осіб, визначаються сутність, принципи кредитування фізичних осіб, фактори, що його визначають; охарактеризована система кредитування фізичних осіб, види позичок, які надаються фізичним особам.

Проаналізовано сучасні тенденції кредитування фізичних осіб в Україні; досліджено процес кредитування фізичних осіб у банку-лідері кредитного роздрібного ринку; виявлено проблеми розвитку кредитування фізичних осіб;

Запропоновано напрямки вдосконалення банківського кредитування клієнтів – фізичних осіб, сформульовані пропозиції щодо удосконалення системи кредитування позичальників - фізичних осіб.

**Ключові слова:** система кредитування, фізична особа, кредитування роздрібного клієнта, кредитний портфель, депозити фізичних осіб.

## ANNOTATION

Brit A.V. "The system of lending to individuals by banks in modern conditions",  
thesis for Master degree in specialty 072 "Finance, Banking and Insurance"  
under the program "Managing the activities of banks in the financial market".  
Odessa National Economic University  
Odessa, 2018

Thesis consists of three chapters. Object of study is the process of managing the bank's credit activity.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of bank lending of individuals, the essence, principles of lending to individuals, factors determining it; characterized by the system of lending to individuals, types of loans provided to individuals.

The current trends of lending to individuals in Ukraine are analyzed; the process of lending to individuals in the leading market leader in the retail market is explored; the problems of lending to individuals have been identified;

Directions of perfection of bank lending of clients - individuals are offered, proposals for improvement of the system of crediting of borrowers - individuals are formulated.

**Keywords:** crediting system, individual, retail client lending, loan portfolio, individual deposits.